

**MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STUDII EUROPENE DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE JURIDICE ȘI RELAȚII
INTERNAȚIONALE**

**CURRICULUM
DREPT PROCESUAL PENAL
(Ciclul III)**

AUTOR:
Artur AIRAPETEAN
dr. în drept, conf. univ.

Total ore 124
Contact direct: 24
Lucru individual:100
Forma de evaluare: examen
Nr. de credite: 10

*Aprobat la ședința Consiliului Școlii Doctorale
din: 29.12.2015, proces-verbal Nr. 4*

*Avizat de Consiliul Științific al USEM
la 30.12.2015, proces-verbal Nr. 2*

*Aprobat la ședința Senatului USEM
din: 30.12.2015, proces-verbal Nr. 9*

I. PRELIMINARII

În contextul reformei judiciare și de drept, legislația procesual-penală a înregistrat și va înregistra în perioada următoare transformări de esență, într-o dinamică cu totul aparte, impusă de constituirea Republicii Moldova ca stat de drept, în care funcția jurisdicțională este separată de celelalte funcții ale statului, este scoasă din sfera de interese de orice fel și realizată în baza principiilor democratice recunoscute.

Disciplina „Drept procesual penal” contribuie la formarea specialistului în domeniul justiției penale. Dreptul procesual penal reglementează procesul penal. Procesul penal reprezintă modalitate legală de tragere la răspundere penală a făptuitorului ce se desfășoară evolutiv în cadrul fazelor procesuale. În cadrul procesului penal își au aplicabilitate instituții ale procesului penal ca: măsurile procesuale de constrângere, acțiunii civile în procesul penal. Studiul disciplinei Drept procesual penal prezintă un interes deosebit pentru pregătirea specialistului care va activa în diverse calități care impun tangențe cu organele de drept, precum și ați subiecți ai procesului penal.

Remarcabil este și faptul că disciplina își propune ca scop nu doar analiza legii procesual-penale, dar și, deosebit de important, a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, ceea ce contribuie la formarea de specialiști cu o largă viziune europeană asupra problemelor legalității respectării drepturilor omului în activitatea jurisdicțională.

Curriculum-ul disciplinei în cauză se axează pe trei niveluri comportamentale, cu un grad diferit de complexitate: *cunoaștere, aplicare și integrare*. Nivelul *cunoaștere* presupune acumularea cunoștințelor teoretice, formarea bazei conceptuale în domeniul Dreptului procesual penal. *Aplicarea* presupune cultivarea abilităților tipice disciplinei Drept procesual penal, dezvoltarea capacităților de a transpune în plan practic cunoștințele teoretice. *Integrarea* își propune ca scop formarea capacităților de transfer al cunoștințelor teoretice și al abilităților practice în situații atipice, soluționarea spețelor, rezolvarea unor sarcini cu un grad sporit de complexitate, formularea poziției și argumentarea soluțiilor.

II. OBIECTIVELE GENERALE ALE DISCIPLINEI

1. La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să acumuleze cunoștințe teoretice privind normele și instituțiile Dreptului procesual penal
- să indice obiectivele Dreptului procesual penal
- să determine obiectul de reglementare al Dreptului procesual penal
- să definească conceptele fundamentale ale Dreptului procesual penal (probă, măsură preventivă, controlul judiciar al procedurii prejudiciare etc.)
- să interpreteze normele juridice procesual-penale ce reglementează procesul penal
- să stabilească rolul procesului penal în cadrul realizării politicii penale a statului în vederea combaterii eficiente a fenomenului infracțional
- să determine corelația dintre doctrina procesual penală și practica judiciară
- să relateze despre evoluția dreptului procesual penal la diferite etape istorice de dezvoltare.

2. La nivel de aplicare:

- să identifice particularitățile aplicării legii procesual penale în timp, spațiu și asupra persoanelor
- să argumenteze esența unor fenomene sau instituții de drept procesual penal
- să indice cazurile de neadmitere a datelor ca probe în procesul penal
- să aplice noile instituții ale Dreptului procesual penal în contextul apariției și dezvoltării lor istorice și în concordanță cu reformele judiciare
- să clasifice categoriile de drept procesual penal în dependență de criteriile legale și doctrinare.
- să aplice cunoștințele teoretice în raport cu situațiile din practica judiciară
- să aplice metode eficiente la instruirea juridică a comunității
- să manipuleze adecvat cu actele procedurale penale în vederea completării lor corecte.

3. La nivel de integrare:

- să stabilească locul dreptului procesual penal în cadrul sistemului de drept
- să stabilească corelația între doctrina și practica dreptului procesual penal
- să aprecieze rolul subiecților în cadrul procesului penal
- să elaboreze propuneri de *lege ferenda*
- să-și asume responsabilitatea față de consecințele erorilor determinate de aplicarea incorectă a legii
- să-și perfecționeze continuu capacitatea de a lua decizii legale în situații concrete ale urmăririi penale și judecării cauzei penale
- să determine perspectivele dezvoltării dreptului procesual penal ca instrument de realizare a politicii penale.
- să formuleze propuneri de compatibilizare a prevederilor normelor procesual-penale autohtone cu prevederile legislației europene și prevederile convențiilor internaționale ratificate de Republica Moldova;

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Anul de studii	Numărul de ore			Evaluarea		Responsabil de disciplină
	Total	Contact direct	LI	Nr. de credite	Forma de evaluare	
1	124	24	100	10	examen	A. AIRAPETEAN

IV. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

a) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de curs/prelegeri:

Nr.	Tema	Realizarea în timp
1.	Noțiuni generale privind procesul penal și dreptul procesual penal.	
2.	Izvoarele dreptului procesual penal.	
3.	Principiile generale ale procesului penal. Probleme și soluții la aplicarea și respectarea principiilor procesului penal de către organele de urmărire penală și instanțele judecătorești.	
4.	Subiecții procesului penal.	
5.	Probele și mijloacele de probă în procesul penal. Probatoriu penal și Drepturile omului.	
6.	Măsurile procesuale de constrângere și Drepturile omului.	
7.	Măsuri de păstrare a confidențialității, măsuri de protecție și alte măsuri procedurale penale. Problematika aplicării măsurilor de păstrare a confidențialității, măsurilor de protecție și alte măsuri procedurale penale.	
8.	Chestiuni patrimoniale în procesul penal. Erori de soluționare și calculare a chestiunilor patrimoniale în procesul penal al RM.	
9.	Termenele procedurale și acte procedurale comune. Consecințele de nerespectare a termenelor procedurale în general și de emitere a actelor procedurale comune.	
10.	<i>Urmărirea penală și problematica abuzurilor sau discreției.</i>	
11	<i>Controlul procurorului și controlul judiciar al procedurii prejudiciare.</i>	
12	<i>Judecata în primă instanță.</i>	
13	<i>Căile ordinare de atac.</i>	
14	<i>Căile extraordinare de atac și problematica lor.</i>	
15	<i>Punerea în executare a hotărârilor judecătorești. Lacunele legislației procesual penale a RM privind punerea în executare a hotărârilor judecătorești.</i>	
16	<i>Proceduri speciale. Neracordarea aplicării procedurilor speciale procesual penale la cerințele CEDO.</i>	
17	<i>Asistența juridică internațională și cooperarea statelor în materie penală.</i>	
	Total	24

V. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ	CONȚINUTURI
- să definească noțiunea procesului penal și dreptul procesual penal; - să caracterizeze formele istorice ale procesului penal; - să clasifice funcțiile și garanțiile procesuale; - să stabilească legătura dreptului procesual penal cu alte ramuri de drept.	Noțiuni generale privind procesul penal și dreptul procesual penal. • noțiunea și scopul procesului penal; • formele istorice ale procesului penal; • funcții procesuale și garanții procesuale; • dreptul procesual ca ramură de drept și ca știință juridică.
- să descrie izvoarele dreptului procesual penal; - să clasifice izvoarele dreptului procesual penal; - să determine particularitățile formelor de interpretare a normelor procesuale; - să argumenteze particularitățile acțiunii legii procesual penale.	Izvoarele dreptului procesual penal. • noțiunea și sistemul izvoarelor dreptului procesual penal; • normele juridice procesual penale; • interpretarea normelor procesual penale; • acțiunea legii procesual penale.
- să definească noțiunea și sistemul principiilor procesului penal; - să descrie principiile generale și speciale ale procesului penal; - să stabilească importanța principiilor procesului penal; - să determine legătura între diferite principii ale procesului penal.	Principiile generale ale procesului penal. Probleme și soluții la aplicarea și respectarea principiilor procesului penal de către organele de urmărire penală și instanțele judecătorești. • noțiunea și sistemul principiilor procesului penal; • caracteristica principiilor generale ale procesului penal; • caracteristica principiilor speciale ale procesului penal; • interdependența principiilor procesului penal.
- să definească statutul subiectului în procesul penal; - să clasifice subiecții procesului penal; - să caracterizeze formele de competență ale instanțelor judecătorești în procesul penal; - să determine particularitățile conflictelor de competență și strămutării cauzei; - să aprecieze importanța respectării competenței instanțelor judecătorești în procesul penal, - să caracterizeze partea apărării; - să distingă poziția procesuală a diferitor subiecți ai părții apărării; - să clasifice alte persoane participante la procesul penal; - să compare statutul altor persoane participante cu părțile în procesul penal.	Subiecții procesului penal. • noțiunea și sistemul subiecților procesului penal; • instanțele judecătorești și competența lor; • partea acuzării; • partea apărării; • alte persoane participante la procesul penal;
- să relateze despre teoria probelor; - să identifice particularitățile probelor în procesul penal; - să clasifice probele; - să caracterizeze circumstanțele care împiedică folosirea datelor ca probe; - să determine particularitățile admisibilității probelor; - să stabilească legătura dintre obiectul probațiunii și limitele probațiunii; - și aprecieze importanța probatoriului în procesul	Probele și mijloacele de probă în procesul penal. Probatoriu penal și Drepturile omului teoria generală a probelor în procesul penal; • noțiunea de probă în procesul penal; • datele neadmise ca probă în procesul penal; • admisibilitatea și relevanța probelor; • obiectul probațiunii și limitele probațiunii; • probatoriul și administrarea probelor; • aprecierea probelor; • mijloacele de probă; • procedeele probatorii.

penal; - să caracterizeze mijloacele de probă; - să clasifice procedeele probatorii; - să descrie condițiile efectuării procedeele probatorii.	
- să definească măsurile procesuale de constrângere; - să clasifice măsurile procesuale de constrângere; - să aprecieze importanța măsurilor procesuale de constrângere; - să caracterizeze condițiile și procedura reținerii; - să clasifice măsurile preventive; - să determine particularitățile aplicării, revocării și încetării de drept a măsurilor preventive; - să estimeze garanțiile procesuale la aplicarea măsurilor privative de libertate.	<i>Măsurile procesuale de constrângere și Drepturile omului</i> • noțiunea și scopul măsurilor procesuale de constrângere; • sistemul măsurilor procesuale de constrângere; • reținerea în procesul penal; • măsurile preventive; • alte măsuri procesuale de constrângere.
- să definească secretul urmăririi penale, secretul de stat și secretul ocrotit de lege; - să aprecieze importanța măsurilor de păstrare a confidențialității în procesul penal; - să clasifice măsurile de protecție, - să caracterizeze procedura aplicării măsurilor de protecție ; - să estimeze importanța stabilirii cauzelor și condițiilor ce au contribuit la săvârșirea infracțiunii.	<i>Măsurile de păstrare a confidențialității, măsurile de protecție și alte măsuri procedurale penale. Problematika aplicării măsurilor de păstrare a confidențialității, măsurilor de protecție și alte măsuri procedurale penale.</i> • confidențialitatea urmăririi penale și modalitățile asigurării acesteia; • măsurile de protecție a persoanei în legătură cu desfășurarea măsurilor procesuale penale; • măsurile de lichidare a cauzelor și condițiilor ce au contribuit la săvârșirea infracțiunii sau la alte încălcări a legislației.
- să definească elementele acțiunii civile în procesul penal; - să caracterizeze modul de înaintare și examinarea acțiunii civile în procesul penal; - să descrie repartizarea cheltuielilor judiciare.	<i>Chestiuni patrimoniale în procesul penal. Erori de soluționare și calculare a chestiunilor patrimoniale în procesul penal al RM.</i> • noțiunea și scopul acțiunii civile în procesul penal; • elementele și condițiile acțiunii civile în procesul penal; • examinarea acțiunii civile în procesul penal; • cheltuielile judiciare.
- să definească termenul procedural; - să clasifice termenul procedural; - să calculeze termenul procedural; - să caracterizeze actele procedurale comune; - să întocmească cereri și demersuri; - să stabilească modul de corectare a erorilor sau omisiunilor vădite. - să estimeze importanța nulității actelor procedurale.	<i>Termenul procedural și acte procedurale comune. Consecințele de nerespectare a termenelor procedurale în general și de emitere a actelor procedurale comune</i> • noțiunea și importanța termenelor procedurale • calcularea termenelor procedurale și termenelor materiale; • noțiunea actelor procedurale comune; • citarea și comunicarea actelor procedurale; • cereri și demersuri în procesul penal; • erorile și omisiunile în actele procedurale. • nulitatea actelor procedurale.

VI. SUGESTII PENTRU ACTIVITATEA INDIVIDUALĂ A STUDENȚILOR-DOCTORANZI

SUBIECTE/PROBLEME	FORME DE REALIZARE	MODALITĂȚI DE EVALUARE
1.Conflictul de competență și strămutarea cauzei penale.	1. Referate/rezumatate. 2. Studii de caz. 3. Elaborarea prezentărilor PP.	- prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice.
2.Precedentul judiciar în procesul penal.	1. Referate/rezumatate. 2. Studii de caz. 3. Elaborarea prezentărilor PP.	- prezentarea rezultatelor; - elaborarea publicațiilor, articolelor.
3.Problemele asigurării echității în procesul penal.	1. Proiecte. 2. Referate/rezumatate. 3.Elaborarea prezentărilor PP.	- prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor; - participarea la conferințe științifice, mese rotunde, concursuri; - întocmirea proiectelor de acte procesuale.
4.Stabilirea adevărului și principiul echității în procesul penal.	1. Studii de caz. 2. Referate/rezumatate. 3. Prezentări PP 4. Proiecte de acte procesuale.	- participarea la conferințe științifice, mese rotunde, concursuri; - elaborarea publicațiilor/articolelor.
5.Libertatea mărturisirii împotriva sa și dreptul la apărare.	1. Studii de caz. 2. Referate/rezumatate. 3. Prezentări PP 4. Proiecte de acte procesuale.	- susținerea tezelor de master; - prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice, mese rotunde, întruniri, concursuri.

VII. TEMATICA REFERATELOR

1. Rolul procurorului în faza de urmărire penală.
2. Problemele asistenței juridice internaționale în materie penală.
3. Extrădarea în contextul asistenței juridice internaționale.
4. Formele de cooperare juridică internațională în materie penală.
5. Controlul judiciar al procedurii prejudiciare
6. Problemele realizării fazei de urmărire penală
7. Aspecte teoretico-practice ale judecării cauzei penale
8. Reglementarea măsurilor procesuale de constrângere
9. Reglementarea probelor și mijloacelor de probă
10. Termenele procedurale și acte de procedură comună
11. Procedura privind acordul de recunoaștere a vinovăției.

CERINȚE înaintate față de forma și conținutul referatului:

Volumul referatului nu mai mic de 10- 12 pagini scris de mână și 8-10 pagini tapate

- 1. Foia de titlu:** Ministerul, Universitatea, Școala Doctorală, Tema, a elaborat, conducător științific, localitate și anul (Chișinău 20__)
- 2. Cuprinsul** (planul)
- 3. Introducerea:** aproximativ 1 pagină, se evidențiază actualitatea și importanța problemei cercetate legătura cu specialitatea
- 4. Conținutul:** structurat în capitole, paragrafe, și secțiuni și scris de mână:
Capitolul 1 (include fundamentare teoretică, analiză, sinteze, etc. a problemei cercetării) 1.1. (1.1.1., 1.1.2. etc.) 1.2. 1.3. ...
Capitolul 2 (aplicare, rezultate cercetări, studii de caz, etc.) 2.1. (2.1.1., 2.1.2. etc.) 2.2. 2.3. ...
Trimiterile: I variantă permisă în text după citat, ex.: [9. p.199]
II variantă permisă în subsol, ex.: 1. Palii A. Cultura comunicării. Chișinău: Epigraf, 1999. p. -199.
- 5. Concluzii generale și recomandări** (aproximativ 1 pagină)
- 6. Referințe bibliografice:** nu mai puțin de 5 surse

VIII. EVALUAREA DISCIPLINEI

Evaluarea curentă se va realiza prin susținerea referatelor, analiza studiilor de caz, aprecierea în rezultatul participării active la discuțiile din cadrul prelegerilor, precum și evaluarea finală care se va realiza prin susținerea unui examen.

IX. SUBIECTE PENTRU EXAMEN

la disciplina drept procesual penal

1. Aplicarea legii procesual penale în timp, în spațiu și asupra persoanelor.
2. Funcția acuzării în procesul penal
3. Principiile fundamentale ale procesului penal
4. Prezumția nevinovăției în procesul penal al Republicii Moldova. rez
5. Problemele asigurării dreptului la apărare în procesul penal al Republicii Moldova.
6. Problemele realizării principiului contradictorialității în procedura penală a Republicii Moldova.
7. Libertatea de mărturisire împotriva sa – principiu general în procesul penal al Republicii Moldova.
8. Particularitățile statutului juridic al subiecților procesului penal.
9. Probele și Probatoriul în procesul penal al Republicii Moldova.
10. Rolul judecătorului de instrucție în procesul penal al Republicii Moldova.
11. Instanțele de judecată și competența lor.
12. Atribuțiile procurorului la efectuarea urmăririi penale.
13. Statutul juridic și garanțiile procesuale ale părții vătămate în procesul penal.
14. Admisibilitatea probelor în procesul penal.
15. Aprecierea probelor în procesul penal al Republicii Moldova.
16. Obiectul probațiunii și limitele aplicării lui în procesul penal.
17. Atribuțiile procurorului în faza judecării cauzei penale.
18. Declarațiile martorului și condițiile audierii lui.
19. Prezentarea spre recunoaștere ca mijloc de probă.
20. Importanța și particularitățile cercetării la fața locului în procesul penal.
21. Reglementarea procesuală a efectuării percheziției.
22. Efectuarea expertizei în procesul penal.
23. Mijloacele materiale de probă.
24. Sistemul măsurilor procesuale de constrângere.
25. Instituția reținerii în procesul penal.
26. Analiza juridico-penală a măsurilor preventive în procesul penal.

27. Alte măsuri procesuale de constrângere.
28. Caracteristica generală a fazei de urmărire penală.
29. Condițiile și procedura pornirii urmăririi penale.
30. Procedura și etapele desfășurării urmăririi penale.
31. Examinarea cauzei penale în instanța de fond.
32. Particularitățile sentinței de achitare în procesul penal.
33. Caracteristica generală a Sentinței judecătorești .
34. Apelul penal – particularitățile și efectele acestuia.
35. Problematika recursului ordinar în procesul penal.
36. Căile extraordinare de atac în reglementarea legislației procesual penală a Republicii Moldova.
37. Urmărirea penală și judecarea cauzelor în privința minorilor.
38. Procedura aplicării măsurilor de constrângere cu caracter medical.
39. Acordul de recunoaștere a vinovăției ca instituție a procesului penal.
40. Procedura privind urmărirea penală și judecarea cauzelor privind infracțiunile săvârșite de persoanele juridice.
41. Reabilitarea persoanei în procesul penal.
42. Procedura de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești.
43. Asistența juridică internațională în materie penală.
44. Extrădarea în procesul penal al Republicii Moldova.
45. Dezbaterele judiciare în procesul penal al Republicii Moldova.
46. Arestarea preventivă în procesul penal al Republicii Moldova.
47. Interacțiunea între procuror și ofițer de urmărire penală în cadrul investigației cauzelor penale.
48. Apărătorul în procesul penal.
49. Repararea prejudiciului moral în dreptul procesual penal al Republicii Moldova.
50. Aspectele protecției de stat aplicate persoanelor pe parcursul procesului penal.
51. Instituția imunității în procedura penală a Republicii Moldova.
52. Terminarea urmăririi penale și trimiterea cauzei în judecată
53. Aspecte procesuale și tactice a participării apărătorului în probatoriul penal

X. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

I. Acte normative

1. Constituția Republicii Moldova, 29 iulie 1994.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, din 14 martie 2003.
3. Legea cu privire la Procuratură, nr.118-XV din 14 martie 2003.
4. Legea Republicii Moldova cu privire la Curtea Constituțională, nr.317-XIII din 13.12.1994.
5. Codul jurisdicției constituționale, nr.502-XIII din 16.06.1995.
6. Legea Republicii Moldova privind organizarea judecătorească, nr. 514-XIII din 06.07.1995.
7. Legea Republicii Moldova cu privire la statutul judecătorului, nr.544-XIII din 20.07.1995.
8. Legea Republicii Moldova cu privire la Curtea Supremă de Justiție, nr.789-XIII din 26.03.1996.
9. Legea Republicii Moldova cu privire la sistemul instanțelor judecătorești militare, nr.836-XIII din 17.05.1996.
10. Legea Republicii Moldova cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești, nr.853-XIII din 29.05.1996.
11. Legea Republicii Moldova cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, nr.947-XIII din 19.07.1996.
12. Legea Republicii Moldova cu privire la colegiul disciplinar și la răspunderea disciplinară a judecătorilor, nr.950-XIII din 19.07.1996.
13. Legea Republicii Moldova cu privire la colegiul de calificare și atestarea judecătorilor, nr.949-XIII din 19.07.1996.
14. Legea R.S.S.M. despre aprobarea Regulamentului avocaturii R.S.S.M., nr.526-X din 21.11.1980.
15. Legea Republicii Moldova cu privire la avocatură, nr.395-XIV din 13.05.1999.
16. Legea Republicii Moldova cu privire la avocatură, nr.1260-XV din 19.07.2002.
17. Legea Republicii Moldova cu privire la poliție, nr.416 din 18.12.1990.
18. Legea Republicii Moldova cu privire la activitatea operativă și de investigații, nr. 727-XIV din 16.12.1999.
19. Legea Republicii Moldova cu privire la arestarea preventivă, nr.1226-XIII din 27.06.1997.
20. Legea Republicii Moldova cu privire la retribuirea mijloacelor cheltuite pentru lecuirea persoanei pătimașe de la acțiuni criminale, nr. 79-XIII din 28.04.1994.
21. Legea Republicii Moldova cu privire la securitatea de stat a părții vătămate, martorilor și altor persoane, care au colaborat în procesul penal, nr.1458-XIII din 28.01.1998.
22. Legea Republicii Moldova cu privire la retribuirea daunei cauzate de acțiunile ilicite ale organelor de cercetare penală, anchetare preliminară, procuraturii și instanțelor de judecată, nr.1545-XIII din 25.02.1998.

II. Legislația internațională

1. Declarația universală a drepturilor omului (10.12.1948).
2. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (4.11.1950).
3. Regulile standardelor minimale de tratare a deținuților (1955).
4. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (1966).
5. Convenția împotriva torturilor și a altor forme de comportament și pedepse antiumane, crude sau care înjosesc demnitatea omului (1984).
6. Principiile generale, privitor la independența organelor judecătorești (1985).
7. Declarația principiilor generale ale justiției pentru victimele infracțiunilor și abuzurilor de putere (1985).
8. Regulile standardelor minimale al ONU privitor la efectuarea justiției în privința infractorilor minori (1985).
9. Convenția despre drepturile copilului (1989).
10. Cumulul de principii pentru apărarea tuturor persoanelor reținute sau arestate în orice formă ar fi fost aceasta efectuată (1988).
11. Convenția europeană despre colaborarea reciprocă privind asistența juridică internațională în

- materie penală și protocolul ei (1959).
12. Convenția europeană despre valabilitatea internațională a sentințelor pe cauzele penale (1970).
 13. Convenția țărilor CSI privind asistența juridică și raporturile de drept în procesele civile, familiale și penale (22.01.1993).
 14. Tratatul între Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală (25.02.1993).
 15. Tratatul între Republica Moldova și Ucraina cu privire la asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală (13.12.1993).

III. Practica judiciară

1. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.4 Cu privire la unele chestiuni ce vizează participarea procurorului la judecarea cauzelor penale din 30.01.1996, cu modificările aduse prin hotărârea Plenului din 20.12.1999 // Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (1974-1999). – Chișinău, 2000. – p.285-286.
2. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.38 din 12.11.1997 Cu privire la practica judiciară de aplicare a unor prevederi ale Codului de procedură penală // Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (1974-1999). – Chișinău, 2000. – p.287-288.
3. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.30 din 09.11.1998 Cu privire la practica aplicării legilor pentru asigurarea dreptului la apărare în procedura penală a bănuitului, învinuitului și inculpatului // Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (1974-1999). – Chișinău, 2000. – p.289-294.
4. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, nr.3 din 30.01.1996 Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Constituției Republicii Moldova // Culegere de hotărâri ale Plenurilor Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova (1994-04.1997). – Chișinău, 1997. – p.48-54.
5. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la examinarea litigiilor privind repararea prejudiciului moral și material cauzat persoanelor deținute prin violarea art. 3, 5, 8 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.
6. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 11 din 24.12.2012 „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art.145-148 CP al RM)” .
7. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.4 din 19.06.2006 cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism.
8. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.16 din 07.11.2005 cu privire la practica judiciară în procesele penale despre șantaj
9. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.17 din 07.11.2005 despre practica judiciară în cauzele din categoria infracțiunilor privind viața sexuală
10. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.37 din 22.11.2004 cu privire la practica aplicării legislației în cauzele despre traficul de ființe umane și traficul de copii .
11. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.31 din 09.11.1998 cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre purtarea (portul), păstrarea (deținerea), transportarea, fabricarea, comercializarea ilegală, sustragerea armelor de foc, a munițiilor sau a substanțelor explozive, păstrarea neglijentă a armelor de foc și a munițiilor.
12. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.19 din 10.07.1997 despre practica judiciară în cauzele privind contrabanda și contravențiile administrative vamale.
13. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.23 din 10.07.1997 cu privire la practica aplicării legislației penale și administrative pentru protecția consumatorilor .

14. Hotărârea Plenului CSJ a Republicii Moldova din 08.07.1999, nr.20 despre practica judiciară cu privire la aplicarea legislației în cadrul examinării cauzelor penale referitor la încălcarea regulilor de securitate a circulației și de exploatare a mijloacelor de transport //Culegere de hotărâri explicative /340, 2002.
15. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 30 ianuarie 1996 "Despre măsurile de perfecționare a activității instanțelor judecătorești în examinarea cauzelor penale, civile și administrative". Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, Chișinău, 1997.
16. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 13 din 22 martie 1997 "Cu privire la practica judiciară de aplicare a unor prevederi ale legislației fiscale". Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 1997.
17. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 18 din 10 iulie 1997 "Despre practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației în domeniul protecției mediului înconjurător". Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 1997, nr. 12.
18. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale și administrative referitoare la trecerea ilegală a frontierei de stat (art.191 din Codul cu privire la contravențiile administrative și art.80 din Codul penal), nr.15 din 25.03.2002. "Culegere de hotărâri explicative", Chișinău, 2002, pag.300. Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2002, nr.6.
19. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Institutul Român pentru Drepturile Omului, 1996, etc..
20. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției.
21. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la unele chestiuni ce țin de aplicarea de către instanțele judecătorești a prevederilor articolului 3 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.
22. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.5 din 19.06.2006 cu privire la sentința judecătorească.
23. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării unor prevederi ce reglementează punerea în executare a hotărârilor judecătorești cu caracter penal .
24. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.22 din 12.12.2005 cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel .
25. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.39 din 22.11.2004 cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii .
26. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.22 din 29.10.2001 cu privire la practica judiciară privind absolvirea condamnaților de ispășirea pedepsei pe motiv de boală
27. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.23 din 29.10.2001 cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre fabricarea sau punerea în circulație a banilor falși.
28. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.27 din 26.12.2000 cu privire la practica de examinare a cauzelor penale în ordine de recurs
29. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.11 din 24.04.2000 cu privire la practica adoptării hotărârilor în cadrul examinării cauzelor penale de către instanțele judecătorești în ordine de apel și recurs .
30. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.13 din 20.12.1993 cu privire la practica de stabilire a pedepsei pentru săvârșirea mai multor infracțiuni sau în cazul mai multor sentințe.
31. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.14 din 20.12.1993 cu privire la unele chestiuni de procedură care au apărut în cadrul executării sentințelor .

IV. Hotărâri ale Curții Constituționale a Republicii Moldova

1. Hotărârea Curții Constituționale, Decizie despre sistarea procesului pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art. 452 din Codul de Procedură penală al RM, nr.1, din 2.03-2004, Monitorul Oficial, nr. 42-44, 12.03.2004.
2. Hotărârea Curții Constituționale privind controlul constituționalității unor dispoziții ale art. 416 și 444 din codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr.2, din 19.02.2004, Monitorul Oficial, nr. 39-41, 05.03.2004.

V. Manuale și monografii în limba română

1. Apetrei M., *Drept procesual penal*, București, 1998.
2. Aramă E., *Istoria dreptului românesc*, Chișinău, 1998.
3. Berger V., *Jurisprudența CEDO, IRDO*, București, 1998.
4. *Dicționar explicativ al limbii române*. - Chișinău, Litera, 1999
5. Dongoroz V., *Curs de procedură penală*, București, 1942.
6. Duculescu V., *Protecția juridică adrepturilor omului*, București, Lumina-lex, 1998.
7. Dvoracek Maria V., Lupu Gheorghe, *Teoria generală a dreptului*, Iași, 1996.
8. I. Dolea, Dm. Roman, I. Sedlețchi, T. Vizdoagă, V. Rotaru, A. Cerbu, S. Ursul, *Drept procesual penal*, Cartier juridic, 2005.
9. I. Dolea, Dm. Roman, T. Vîzdoagă, V. Rotaru, A. Cerbu, S. Ursu, R. Botezatu, V. Șterbeț, E. Erjiu. *Codul de procedură penală. Comentariu*, Cartier juridic. 2005
10. I.Vîzdogă, D.Roman, A.Donciu, D.Ioniță, V.Rotaru *Ghid practic pentru investigarea infracțiunilor de trafic de persoane*, Chișinău 2013.
11. L.Gorceag, S.Sîrbu, D.Ioniță, V.Cazacov *Suport de curs-Intervenția eficientă a poliției la cazurile de violență în familie*, Chișinău 2013.
12. Mateuț Gh., *Tratat de drept procesual penal*, București, 1999.
13. Mole Nuala, Harby Catarina, *Dreptul la un proces echitabil. Ghid privind punerea în aplicare a articolului 6 al Convenției europene pentru Drepturile Omului*, Chișinău, 2003.
14. Neagu I., *Tratat de procedură penală*, București, 1997.
15. Nictoreanu Gh., Apetrei M., Nae L., Paraschiv C., Dumitru A. *Drept procesual penal*. – București, 1996.
16. Oancea I., *Drept penal, Partea generală*, București, 1971.
17. Păvăleanu V., *Drept procesual penal. Partea generală*, București, 2001.
18. Pinteș A., *Drept procesual penal*, București, 2002.
19. Pitulescu I., Derșidan E., Abraham P., Ranete I., *Dicționar explicativ și practic de drept penal și procesual penal*, București, 1997.
20. Pitulescu T., P.Abraham, Derșidau E., Ranete I. *Dicționar de termeni juridici uzuali explicativ – practic*. –București, 1997.
21. Pop T., *Drept procesual penal*, Vol. I, Cluj-Napoca, 1946.
22. Renault – Brahinsky C., *Procedure penale*, Paris, 2001.
23. Theodoru G.H., Moldovan L. *Drept procesual penal*, București, 1979.
24. Tulbure A.Ș., Tatu A.M., *Tratat de drept procesual penal*, București, 2001.
25. Vida I., *Drepturile omului în reglementări internaționale*, București, 1999.
26. Volonciu N., *Tratat de procedură penală*, Vol. I, București, 1997.
27. Volonciu N., *Tratat de procedură penală*, Vol. II, București, 1997.

VI. Manuale și monografii în limba rusă

1. Адаменко В.Д., *Сущность и предмет защиты обвиняемого*, Tomsk, 1983.
2. Алиев Т.Т., Громов Н.А., Зейналова Л.М., Лукичев Н.А. *Состязательность и равноправие сторон в УП*, Moscova, 2003.
3. Алиев Т.Т., Громов Н.А., Макаров Л.В., *Уголовно-процессуальное доказывание: Участие обвиняемого и защитника*, Moscova, 2002.
4. Альперт С., *Участники советского уголовного процесса*, Харьков, 1965.
5. Басков В.И. *Поддержание государственного обвинения в суде*, Moscova, 1972.
6. Божьев В., *Уголовное процессуальное право РФ*, Москва, 2000.

7. Бойкова А., Карпец И., Курс советского процесса, Москва, 1989.
8. Болдырев В.А., Государственный обвинитель в советском суде, Moscova, 1954.
9. Болдырев В.А., Государственный обвинитель в суде, Moscova, 1954.
10. Вандышев В.В., Дербенев А.П., Смирнов А.В. Уголовный процесс, часть I. Общая часть УП и досудебные стадии, Sankt Petersburg, 1996.
11. Викторский М.В. Русский уголовный процесс, Moscova, Городец, 1997.
12. Власова Н. А., Досудебное производство в Уголовном процессе, Moscova, 2000.
13. Григорьев В.Н., Химичев Г. П., Уголовный процесс. Москва, 2003.
14. Громов В., Уголовный процесс, Moscova, 1998.
15. Громов Н. А., Зайцева С.А., Оценка доказательств, Moscova, 2002.
16. Гуценко К., Уголовный процесс, Moscova, 1997.
17. Гуценко К., Головкин Л., Филимонов Б., Уголовный процесс западных стран, Moscova, 2001.
18. Даньшина Л. И., Возбуждение уголовного дела и предварительное расследование в Уголовном процессе России, Moscova, 2003.
19. Добровольская Т.Н. Изменение обвинения в судебных стадиях советского уголовного процесса. – Moscova, 1971
20. Добровольская Т.Н. Принципы советского уголовного процесса. Moscova, 1971
21. Добровольская Т.Н., Принципы Уголовного процесса, Moscova, 1978.
22. Дорохов В.Я. Принципы советского уголовного процесса, Moscova, 1992.
23. Лаптеаку В., Мартынич Е., Адвокат в кассационном и надзорном производстве по уголовным делам, Chişinău, 1994.
24. Лебедев В.М., Уголовный процесс. Москва, 2003.
25. Леви А.А., Игнатъева М.В., Капица Е.И., Особенности предварительного расследования преступлений осуществляемого с участием адвоката, Moscova, 2003.
26. Лупинская П.А., Уголовный процесс, Moscova, 1995.
27. Львова Е.Ю., Защита по уголовному делу, Moscova, 2000.
28. Мозяков В.В., Мальцев Г.В., Гирько В.И., Барциц И.Н., Комментарий к УПК Российской Федерации, Moscova, 2003.
29. Мотовиловкер Я.О., «О принципах объективной истины и состязательности процесса, Iaroslavl, 1978.
30. Нажимов В.П. Типы и формы уголовного процесса, Moscova, 1977.
31. Перлов И., Право на защиту, Moscova, 1959.
32. Петрухин И. Л., Уголовный процесс, Moscova, 2001.
33. Петрухин И.Л., Уголовный процесс. Москва, 2001.
34. Радченко В. И., Уголовный процесс. Учебник. Москва, 2003.
35. Савицкий В.М., Государственное обвинение в суде, Moscova, 1971.
36. Савицкий В.М., Ларин Л.М., Уголовно- процессуальный справочник, Moscova, 1999.
37. Саркисянц Г., Защитник в уголовном процессе, Taşkent, 1971.
38. Стецовский Ю., Советская адвокатура, Moscova, 1989.
39. Строгович М.С., Курс советского уголовного процесса, Moscova, 1968.
40. Фаткулин Ф.Н., Зинатуллин З.З., Аврах Я.С., Обвинение и защита по уголовным делам, Cazani, 1976.
41. Холдеев Л. С., Уголовный процесс России, Moscova, 1998.
42. Цыпкин А., Право на защиту в советском уголовном праве, Saratov, 1959.
43. Чельцов- Бебутов М. А., Уголовный процесс, Moscova, 1948.
44. Шестакова С.Д. Состязательность УП, Sankt Petersburg, 2001.
45. Шпилев В., Участники уголовного процесса, Minsk, 1970.

VII. Ediții periodice

1. Martîncic E. Dictatul legii sau dictatul procuraturii? // Juristul Moldovei, 1999, nr.24, 1 iulie.
2. Pungă T., Separarea funcțiilor procesuale--fictiune sau realitate // Revista de drept penal, anul IX, iulie –septembrie, București, 2002, nr. 3.

3. Pușcaș V. Diminuarea sau întărirea rolului procuraturii? // *Legea și viața*, 1998, nr.1.
4. Vizdoga I. Pregătirea procurorului pentru participarea la judecarea în fond a cauzei penale // *Legea și viața*, 1997, nr.7.
5. Абдрахманов Р.С., Эффективность принципа состязательности, // *Российский судья*, Moscova, 2003, №6, .
6. Балакшин В.Н., Истина в уголовном процессе, // *Российская юстиция*, Moscova , 1998, №2.
7. Белый Н., Состязательное судопроизводство: проблемы становления // *Revista Națională de Drept*, 2001, nr.6.
8. Болтошев Е., К вопросу о состязательности в досудебных стадиях уголовного судопроизводства России // *Российский судья*, 2001, nr. 10.
9. Григорьева Н. Принципы уголовного судопроизводства и доказательства // *Российская юстиция*, 1965, №8.
10. Зеленин С., Обвинение и суд в состязательном процессе // *Российский судья*, 2002, nr. 1.
11. Зеленин С., Потерпевший в состязательном процессе // *Российская юстиция*, 2001, nr. 3.
12. Ивановский А., Принцип состязательности в уголовном процессе: первые итоги применения // *Судовый вестник*, 2001, nr.3.
13. Карпухин А.Д., Уголовное преследование и защита на предварительном следствии, // *Российский следователь*, Moscova, 2003, nr.2.
14. Карпухин А.Д., Деятельность адвоката по защите прав подозреваемого на предварительном следствии, // *Российский следователь*, Moscova, 2003, nr.3.
15. Кузнецова О., Роль суда в состязательном процессе и проблемы практической реализации разрешения дела // *Российский судья*, 2004, nr. 8.
16. Ожиндовский Д., Состязательность сторон в уголовном процессе // *Revista Națională de Drept*, 2001, nr. 4.
17. Погодин С., Обеспечение порядка в судебном разбирательстве в условиях состязательного уголовного процесса // *Уголовное право*, 2004, nr. 3.
18. Погодин С., Обеспечение порядка в судебном заседании в условиях состязательного уголовного процесса // *Российская юстиция*, 2004, nr. 6.
19. Погодин С., Проблемы правовой регламентации состязательности уголовного процесса // *Российский судья*, 2004, nr. 11.
20. Погодин С., Тугушев Р., Действует ли принцип состязательности на досудебных стадиях? // *Законность*, 2005, nr.3.
21. Селина Е., Состязательность в применении специальных познаний по уголовным делам // *Российская юстиция*, 2003, nr. 3.
22. Сопин В., Статья 217 УПК и состязательность в уголовном процессе // *Законность*, 2004, nr. 6.
23. Трунов И. Л., Расширение состязательности уголовного процесса на стадии предварительного расследования в свете судебной реформы // *Российский судья*, 2002, nr. 3.
24. Тушев А., Роль прокурора в реализации принципа состязательности в уголовном процессе // *Российский судья*, 2003, nr. 4.
25. Тумашев С., Состязательность в досудебном производстве: декларация о намерениях или реальность? // *Закон и право*, 2003, nr. 9.
26. Уренева О., Принцип состязательности сторон и оглашение в судебном заседании показаний лиц, данных при производстве предварительного расследования или ранее данных в судебном заседании // *Российский судья*, 2003, nr. 3.
27. Шейфер С. А., О понятии и цели доказывания в уголовном процессе, // *Государство и право*, Moscova, 1996, № 9.